

Мустақиллик йилларида профессионал парламентни шакллантиришга оид кенг қўлмалли ислохотлар амалга оширилди. Хусусан, икки палатали парламент тизимига ўтирилиши билан қонунларнинг янада мукамаллаштиришига асос яратилди. Айни пайтда парламент ислохоти Конституция ва қонунлар устуворлигини таъминлаш, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини янада кенгроқ муҳофаза қилишда муҳим аҳамият касб этади. Шу сабабли, сифатли ва пишиқ-пухта қонунларни тайёрлаш, кенг доирада муҳокама этиш, қабул қилиш, маъқуллаш, имзолаш каби жараёнларнинг янада такомиллаштирилиши мамлакатимизда кечайтган ислохотларнинг ҳуқуқий асосларини бундан-да мустаҳкамламоқда.

ҚОНУНЛАР — РИВОЖЛАНИШ ВА ФАРОВОНЛИК ОМИЛИ

Бугунги кунда парламентимизнинг Қонунчилик палатаси профессионал асосда фаолият юритмоқда: Салкам беш йил вақт мобайнида унинг қўмиталари, сиёсий партиялар фракциялари аъзолари қонун ижодкорлиги жараёнида фаол иштирок этиб, муайян тажрибага эга бўлдилар. Жумладан, Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси ўтган давр ичида 70 та қонун лойиҳаси устида иш олиб борди. Ва уларнинг аксарияти, айтиш жоизки, қўйи палата томонидан қабул қилиниб, Сенатда маъқулланди, тегишли тарзда тасдиқланиб, ҳаётга самарали татбиқ этилаёттир.

Қонун ижодкорлиги мураккаб ва ўта масъулиятли жараён. Бу жараён ҳуқуқий жиҳатдан етарли даражада тартибга солинмаса, қонунларнинг сифатли бўлишига, ўз вақтида қабул қилинишига, уларнинг ҳаётга самарали татбиқ этилишига эришиб бўлмайди. Шу боис мамлакатимизда дастлаб қонун ижодкорлиги жараёнининг ҳуқуқий асослари яратилди.

Хусусан, Ўзбекистон Республикасининг Конституциясида, "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси-

нинг Қонунчилик палатаси тўғрисида"ги ва "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати тўғрисида" ги Ўзбекистон Республикаси Конституциявий қонунларида, шунингдек, "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг Регламенти тўғрисида"ги ҳамда "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг Регламенти тўғрисида"ги қонунларда қонунчилик жараёнининг тартиб-тамоийиллари белгиланган.

Ушбу ҳуқуқий асослар Қонунчилик палатаси муҳокамасига киритилган ҳуқуқий мажмуалар лойиҳалари бўйича қўмиталарнинг масъулиятини ошириб, депутатлар фаолияти юксалишига замин яратди. Қонунчилик палатаси янги йиғилишига киритилган қонун лойиҳаларини учта ўқидан ўтказиш тартибига шаклланди. Натижада барча қонун лойиҳаларини мукамал тарзда қабул қилишга эришилмоқда.

Қабул қилинаётган қонунларнинг дастлабки лойиҳасини тайёрлаш ва Қонунчилик палатасига киритишга ча бўлган мураккаб босқичларни тартибга солишни назарда тутгани

дан "Қонунлар лойиҳаларини тайёрлаш ва Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасига киритиш тартиби тўғрисида"ги Қонунга биноан, қонунлар лойиҳаларини тайёрлашда экспертларнинг фикр-мулоҳазалари муҳим

Парламент ҳаёти

ўрин тутади. Шунингдек, экспертизадан ўтказиш учун бошқа давлатлардан, халқаро ташкилотлардан олимлар, соҳа мутахассислари ҳам таклиф этилиши мумкин.

Шу ўринда таъкидлаш жоизки, қонун лойиҳасини дастлабки экспертизадан ўтказиш жуда муҳимдир. Зеро, бундай жараёнда қонун қабул қилиниши ёки қилинмаслигидан манфаатдор бўлмаган томонларнинг, у ёки бу соҳада етук мутахассисларнинг фикри олинади. Ва қонун лойиҳасини ҳуқуқий экспертизадан ўтказиш тақозо қилинади. Ҳуқуқий экспертизани амалга ошириш жараёнида мазкур қонун лойиҳаси меъёрларининг Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, қонунлари ва қонунчилик техникаси

қоидаларига мослиги ўрганилади. Бу қонунчилик ташаббуси ҳуқуқига эга бўлган субъектнинг юридик хизмати ёки Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан амалга оширилиши мумкин. Қонун лойиҳаси қўйи палатага келиб тушгач, уни Қонунчилик палатаси девонининг ҳуқуқ бўлими экспертизадан ўтказилади.

Ҳуқуқий ҳужжатларнинг сифати-

сайлов қонунчилигига ўзгартишлар киритиш ҳақидаги қонунлар лойиҳалари, Бош прокуратура бошқарма бошлиғи И. Жасимов эса суд-ҳуқуқ тизимидаги ислохотларни такомиллаштиришга қаратилган қонунлар лойиҳаларини тайёрлашда ўз таклифлари билан яқиндан ёрдам бериб келаёттир.

Айни пайтда қўмитамиз томонидан қонунлар лойиҳаларини экспертизадан ўтказишга доир бир қатор тадбирлар — конференциялар, семинар ва давра суҳбатлари ўтказилди. Уларда қонунчилик ташаббуси ҳуқуқига эга субъектлар, тегишли вазирлик ва идоралар вакиллари, олимлар ҳамда мутахассислар қатнашдилар. Жумладан, жорий йилнинг июнь ойида "Қонун лойиҳаларини экспертизадан ўтказиш: илмий-назарий муаммолар ва уларни ечиш йўллари" мавзусида ташкиллаштирилган конференцияда бугунги кунда мамлакатимизда бу борада олиб борилаётган ишлар таҳлил қилинган эди.

Эътироф этиш керакики, ҳозирда қонунлар лойиҳалари муҳокамасида сиёсий партиялар фракцияларининг иштироки тобора такомиллашмоқда. Энг муҳими, Ўзбекистонда қонунчилик жараёни сифат жиҳатдан янги босқичга кўтарилиб, Конституцияимизда белгиланган қонун ижодкорлиги жараёнининг барча тартиб-тамоийиллари билан боғлиқ меъёрлар амалиётга кенг татбиқ этилмоқда. Қолаверса, қонун лойиҳаларини экспертизадан ўтказиш қўйи палата депутатларининг қонун ижодкорлиги фаолиятининг самардорлигини оширишга, пировардида, қабул қилинаётган қонунлар сифатининг яхшилланишига замин яратмоқда. Зеро, мукамал қонунлар эл фаровонлигига хизмат қилади.

Собир ЖАББОРОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси раиси ўринбосари.